

Asia: VN/7823/2019

Lausuntopyyntö merenkulun ympäristönsuojelulain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Yleiset huomiot alusjätedirektiivin täytäntöönpanoon liittyvistä ehdotuksista

Tähän voitte kirjoittaa yleiset huomionne alusjätedirektiivin täytäntöönpanoon liittyvistä ehdotuksista

.

Määritelmät ja soveltamisala (MYSL 1 luvun 2 ja 3 §)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne merenkulun ympäristönsuojelulain 1 luvun 2 ja 3 §:iin ehdotetuista muutoksista

-

Jätteiden vastaanottojärjestelyt satamissa (MYSL 9 luvun 1-4 §)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätteiden vastaanottojärjestelyitä koskevista ehdotuksista

-

Satamien jätehuoltosuunnitelmat, niiden hyväksyminen ja niistä kuuleminen (9 luvun 5-7 §)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne satamien jätehuoltosuunnitelmia koskevista ehdotuksista

-

Jättöpakko, jätteiden ennakoilmoitukset ja maksut sekä niitä koskevat vapautukset (10 luvun 1, 2, 4 ja 5 §)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jättöpakkoa, jätteiden ennakoilmoituksia ja maksuja sekä niitä koskevia vapautuksia koskevista ehdotuksista

Muut MYSL 9 ja 10 lukuihin sekä 12 lukuun ehdotetut muutokset

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne muista merenkulun ympäristönsuojelulain 9 ja 10 lukuihin sekä 12 lukuun tehdyistä ehdotuksista

Öljynpäästö- ja rikinpäästömaksujen ohella merenkulun ympäristö-lain 12 luvun 18 §:ssä esitetään säädettäväksi vielä kolmannelta mainitun lain mukaisesta hallinnollisesta sanktiosta. Ehdotetun 18 §:n mukaan sataman pitäjälle voitaisiin määrätä laiminlyöntimaksu, joka maksettaisiin valtiolle. Lausuntoa kirjoitettaessa jää vielä epä-selväksi, onko Oikeusrekisterikeskuksen ajateltu huolehtivan myös laiminlyöntimaksun täytäntöönpanosta.

Öljyn päästökielto ja öljypäästömaksu

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne öljyn päästökiellosta ja öljypäästömaksusta.

Öljynpäästökeltomaksun osalta Oikeusrekisterikeskuksen puolesta viitataan soveltuvin osin siihen, mitä rikinpäästömaksun osalta on esitetty.

Rikkipäästömaksu (7 b luku)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne rikkipäästömaksusta.

Luonnokseen hallituksen esitykseksi merenkulun ympäristönsuojelu-lain muuttamiseksi sisältyy esitys uudesta hallinnollisesta sanktiosta eli rikinpäästömaksusta, jonka täytäntöönpanosta Oikeusrekisterikeskus huolehtisi.

Yleistä

Oikeusrekisterikeskus pitää hyvänä, että uusi seuraamusmaksu pantaisiin täytäntöön sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukaisessa järjestyksessä, kuten täällä jo täytäntöönpantava oleva öljynpäästö-maksu.

Täytäntöönpanon kannalta on kuitenkin ongelmallista, että täytäntöönpantavaksi tulee paljon eri seuraamuslajeja varsinkin, jos eri seuraamuslajit pannaan täytäntöön samassa järjestyksessä. Nyt olisi mahdollista muuttaa lainsäädäntekniikkaa niin, että säädettäisiin vain yhdestä merenkulun ympäristönsuojeluun liittyvästä maksusta ja lakiin vain kirjattaisiin erikseen ne perusteet, joilla maksuja voitaisiin määrätä sekä säännökset, miten maksun suuruus eri tilanteissa määräytyisi. Maksun nimenä voisi nyt olla esimerkiksi merenkulun ympäristömaksu, ja erikseen määriteltäisiin öljyn- ja rikin päästöihin liittyvät perusteet, joiden perusteella maksu määrättäisiin. Oikeusrekisterikeskuksen täytäntöönpantavaksi on pelkästään vuonna 2020 esitetty ainakin kymmentä uutta hallinnollista seuraamusmaksua. Erillisten seuraamusmaksujen lukumäärä on käymässä kestävämmäksi siinä mielessä, että täällä ei pystytä hallitsemaan maksuihin liittyvää täytäntöönpanon sääntelyä ja järjestelmäkustannukset nousevat.

Oikeusministeriön työryhmän mietintö

Oikeusministeriön asettama rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia koskevan sääntelyn kehittämistä selvittänyt työryhmä puheenjohtajanaan professori Olli Mäenpää on antanut mietintönsä vuonna 2018. (Oikeusministeriön julkaisusarjan Mietintöjä ja lausuntoja nro 52/2018, jäljempänä myös: om mietintö). Viime aikoina useimmissa seuraamusmaksuja koskevissa säädösesityksissä on huomioitu edellä mainitussa om mietinnössä tehdyt linjaukset ja suositukset melko tarkasti. Oikeusrekisterikeskus esittääkin, että myös nyt ehdotettua rikinpäästömaksua koskevia säännöksiä arvioitaisiin vielä siltä kannalta, miten om mietinnössä tehdyt linjaukset toteutuvat. Vastaavasti myös öljynpäästämaksua koskevia säännöksiä olisi hyvä arvioida vastaavalla tavoin. Joka tapauksessa molempia maksuja koskeva sääntely on pidettävä yhdenmukaisena, jos edellä lausutusta huolimatta päädytään esittämään kahta erillistä maksua.

Sakon täytäntöönpanosta annetun lain soveltaminen

Koska ehdotettu rikinpäästömaksu pantaisiin täytäntöön sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukaisessa järjestyksessä, pääosa täy-täntöönpanomenettelyyn liittyvistä asioista tulee ratkaistua jo tällä perusteella. Maksut ensimmäisenä asteena ratkaisevalla viranomaisella on velvollisuus varata maksuvelvolliselle ennakkomaksumahdollisuus, joka tässä tapauksessa voitaisiin toteuttaa ilmoittamalla maksunsaajalle Oikeusrekisterikeskuksen tilinumero ja maksun määrä seuraamusmaksupäätöksessä. Maksun kohdentamista varten on lisäksi aina ilmoitettava kyseisen asian perintätunnus tai vii-tenumero, jotta ennakkomaksutilaisuus on asianmukaisesti varattu. Myös täytäntöönpanoa varten tapahtuva ilmoittaminen perustuisi sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin ja sen nojalla annettuun valtioneuvoston asetukseen. Ilmoittamista koskevalla 7b luvun 17§:n säännöksellä olisi kuitenkin joka tapauksessa informatiivinen merkitys maksunsaajille ja muille asianosaisille.

Koronmaksuvelvollisuus

Rikinpäästömaksulle esitetään perittäväksi 7b luvun 16 §:n perusteella korkoa maksun eräpäivästä lukien. Maksun eräpäivä on 30 päivän kuluttua tiedoksiannosta. Maksunsaajan, joka hakee seuraamusmaksupäätökseen muutosta, olisi maksettava seuraamus eräpäivänä, jos maksunsaaja haluaa välttää koronmaksuvelvollisuuden siinäkin tilanteessa, ettei maksua valituksen johdosta poisteta. Koska muutoksenhakutie on poikkeuksellinen, lainvoimaisen päätöksen saamiseen saattaa eräissä tapauksissa kulua useita vuosia, joten koronmaksuvelvollisuudella voi olla huomattava taloudellinen merkitys. Niissä tapauksissa, kun Rajavartiolaitos vaatisi maksun suorittamiseksi vakuuden, koronmaksuvelvollisuus saattaisi muodostua maksuvelvollisen näkökulmasta kohtuuttomaksi, kun rikinpäästömaksun pääomaa vastaava rahamäärä olisi jo ennen Rajavartiolaitoksen päätöksen antamista annettu vakuutena valtion haltuun aluksen matkan jatkamisen turvaamiseksi, mutta koronmaksuvelvollisuus ainakin säännösten sanamuodon mukaan näyttäisi pysyvän silti. Edellä mainitussa om mietinnössä sivulla 46 ja 53 todetaan korkoa koskevana sääntelyperiaatteena, ettei rangaistusluontoisille seuraamusmaksuille ole aiheutta periä viivästyskorkoa tai muuta viivästysseuraamusta ilman erityistä syytä. Nyt viivästyskoron perimiseen ei tällaista syytä ole esitetty, joten siitä tulisi luopua sekä rikin-, että öljynpäästömaksun osalta.

Täytäntöönpanokelpoisuuden vanhentuminen

Esitetyn 7b luvun 14 §:n perustelujen mukaan rikinpäästömaksun täytäntöönpanokelpoisuuden vanhentuminen määräytyisi yleislain eli velan vanhentumista annetun lain mukaan. Lakiin ei esitetä otettavaksi erillistä rikinpäästö- tai öljynpäästömaksun täytäntöönpanokelpoisuuden vanhentumista koskevaa säännöstä, mikä puute on syytä ehdottomasti korjata. Vanhentumislain soveltaminen ei ole tyydyttävä ajatellen sitä, että Oikeusrekisterikeskuksen täytäntöönpanotoimintaa pitäisi virtaviivaistaa ja yksinkertaistaa. Esitysluonnoksessa ei ole tuotu esiin perusteita, miksi vanhentumisajan kulumisen pitäisi tässä tapauksessa olla katkaistavissa niin, että perintää voitaisiin jatkaa vielä viiden vuoden määräajan jälkeenkin. Edellä mainitussa om mietinnössä sivuilla 47 -48 esitetään lähtökohdaksi, että sovellettavaksi tulee sakon vanhentumista koskevat rikoslain säännökset niin, että seuraamusmaksut vanhentuvat lopullisesti viiden vuoden kulutta lainvoiman saaneen ratkaisun antamisesta. Koska nyt tarkoitettuja seuraamusmaksuja saatettaisiin määrätä myös luonnollisille henkilöille, olisi tarpeen säätää myös siitä, että seuraamusmaksut raukeavat henkilön kuollessa.

Sakon täytäntöönpanosta annetun lain tarkistamien

Sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:ssä säädetään niistä seuraamuksista, jotka mainitun lain mukaisessa järjestyksessä pannaan täytäntöön. Pykälän 2 momentissa mainitaan öljynpäästömaksu. Mainittua 1 §:n 2 momenttia on syytä tässä yhteydessä tarkistaa niin, että myös rikinpäästömaksu todetaan seuraamukseksi, johon lakia sovelletaan. Edellä mainitussa om työryhmämietinnössä on tältä osin otettu kantaa sakon täytäntöönpanosta annetun lain tarkistamistarpeeseen uusista seuraamusmaksuista säädettäessä mietinnön sivulla 47. Sakon täytäntöönpanosta annetun lain tarkistamista ainakin 1 §:n osalta voidaan pitää nyt välttämättömänä.

Taloudelliset ja henkilöstövaikutukset vaikutukset Oikeusrekisteri-keskukselle

Nykyisin uuden seuraamusmaksulajin lisääminen Oikeusrekisterikeskuksen perintäjärjestelmään aiheuttaa 75.000 euron kertaluontoiset järjestelmäkustannukset, jos seuraamusmaksun täytäntöönpano hoidetaan järjestelmän avulla. Kustannusta ei synny, jos järjestelmään talletetaan vain seuraamusmaksua koskeva täytäntöönpanon peruste niin, että ulosoton hakeminen ja muut perintätoimet hoidetaan manuaalisesti. Kun Oikeusrekisterikeskuksen perintäjärjestelmän uudistaminen alkaa mahdollisesti vuonna 2021, nyt esitettyä rikinpäästömaksua ei mahdollisesti ole enää syytä lisätä järjestelmällä perittäväksi. Tällöin täytäntöönpanotehtävästä aiheutuvat henkilökustannukset ovat merkittävästi suuremmat. Tulosoh-jauskeskustelujen yhteydessä Oikeusrekisterikeskuksen ja oikeusministeriön kesken on sovittu, että uusista seuraamusmaksuista säädettäessä aina arvioidaan Oikeusrekisterikeskukselle aiheutuvat henkilöstövaikutukset. Nyt käytettävissä ei ole arviota siitä, kuinka paljon rikinpäästömaksuja vuositasona määrättäisiin kappalemääräisesti. Täytäntöönpanotavasta ja kappalemäärästä riippumatta karkeasti arvioidaan, että ehdotettu rikinpäästömaksu aiheuttaa Oi-keusrekisterikeskukselle 0,1 henkilön lisähenkilöstötarpeen.

Meriliikenteessä käytettävien polttoaineiden rikki- ja hiilipitoisuutta koskeva sääntely

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne meriliikenteessä käytettävien polttoaineiden rikki- ja hiilipitoisuutta koskevasta sääntelystä.

-

Alusten välisten haitallisten ja vaarallisten lastien ja jätteiden siirtojen ja polttoaineen toimitusten sääntely

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne alusten välisten haitallisten ja vaarallisten lastien ja jätteiden siirtojen ja polttoaineen toimitusten sääntelystä.

-

Painolastivesisääntelyn soveltuminen jäänmurtajiin

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne painolastivesisääntelyn soveltumisesta jäänmurtajiin.

-

Alusturvallisuuslakiin ehdotettavat muutokset

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne alusturvallisuuslakiin ehdotetuista muutoksista.

-

Alusrekisterilakiin ehdotettavat muutokset

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne alusrekisterilakiin ehdotetuista muutoksista.

-

Turvatoimilakiin ehdotettavat muutokset

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne turvatoimilakiin ehdotetuista muutoksista.

-

Laivavarustelakiin ehdotettavat muutokset

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne laivavarustelakiin ehdotetuista muutoksista.

-

Kivinen Jussi
Oikeusrekisterikeskus

Aalto Tauno
Oikeusrekisterikeskus